

Simetriile sensibile

„Simetria participativă – și la efort și la efect – a factorilor și agenților nu este o pretenție ideologică, ci condiția primară a temeiului natural al economicității.”

Criza actuală a pus în evidență o predispoziție a utilizatorilor științei economice de a neglija formulele de semnalizare proprii fundamentelor. În fapt, criza ca atare este rezultatul desconsiderării acestor semnale. Cea mai gravă nesocotire s-a întâmplat în privința corelațiilor și proporționalităților. Se știe că grila corelativă dintre elementele de profunzime, din substratul generic al economicității, se întemeiază pe binomul tensorial al condiției umane și al naturii umane. Câmpurile lor de forțe se află în conjuncție structurală, condiționându-se reciproc după tipare specifice sistemelor complexe cu învățarea drept funcție de autocorecție. În particular, criza este consecința expresă a ratării învățămintelor din evoluțiile anterioare.

Funcționalitatea în spațiul de raționalitate economică este posibilă în condițiile în care dimensiunile, intensitatea și durata vectorilor specifici angajării factorilor și agenților, regăsiți în amploarea și consistența fenomenelor și proceselor economice, iau valori corelative bine determinate. Am putea spune că este vorba de constante prevalente de mărime și ritm, de raporturi matematice reproduse în intervale cu limite invariabile, de distribuție a efectelor în manieră genetică, de ordine de prioritate a impulsurilor în termeni de motivație rațională.

Fără îndoială, ecuația este expresia formalizată a reprezentării corelațiilor. Toate corelațiile, inclusiv cele de rezultat, deși aparțin spațiului intersubiectivității interesate de utilitate în termeni randamentali, au ca expresie directă armonia acțională și echilibrul beneficierii. De la input până la output, în variantă cantitativă, de la intenție până la consecință, în varianta calitativă, ies în evidență raporturile de mărime, de prevalență și de preeminență, de viteză, de volum, de termene și de nivel. Gândirea economică asertează, calculează, testează și corectează proporții, echilibre, decalaje, deficite sau condiționalități dinamice privind sustenabilitatea, durabilitatea, participarea, coeziunea, convergența, dezvoltarea, modernizarea.

Într-o variantă sui-generis, Economia nu face cogniție în alt fel decât Fizica atunci când aceasta decelează structura și evoluția universului. Economia este interesată de relaționarea elementelor sale fundamentale de natură subiectuală și obiectuală în contextul complex al dimensionării utilității, iar pentru aceasta se folosește de parametrii corelativi, de natură pozitivă dintre procese, de creștere, bunăoară, sau de reguli de conduită, cum ar fi limitele dintre consecințele diferitelor faze ale circuitului economic, exemplul cel mai uzitat fiind „să se consume mai puțin decât se produce”.

Diversitatea parametrilor este reductibilă la două aliniamente: primul, cu două paliere, cel al țintirii corelației dintre principalii factori economici, muncă și capital, și cel care vizează aspectele corelative dintre efort și efect și al doilea aliniament este cel reprezentat de tabloul de bord al macroeconomiei. Focalizarea în primul palier o realizează corelația dintre creșterea productivității și a veniturilor, într-o manieră extinsă la zonele de contribuție specifice fiecărui factor în parte, iar nu doar referitor la salariu. Palierul eficienței conține cheia finalității sociale a proceselor economice și suportul puterii economice. Tabloul macroeconomic dă măsura performanței, certifică valoarea guvernantei economice și asigură potențialul de progres.

O economie, ca să funcționeze, păstrează raporturi corecte de mărime și ritm pe fiecare componentă aparținând celor două aliniamente, regula generică fiind la nivel micro expansiunea ciclului de afaceri (veniturile mai mari decât cheltuielile) și la nivel macro creșterea economică participativă (efecte de bunăstare și de dezvoltare). Funcționarea prin respectarea corelațiilor dă satisfacție cauzelor existenței economiei, situate în structura condiției umane, ce subîntind munca, lucrul și acțiunea.

O economie, ca să performeze însă, are nevoie de reglare mult mai fină, la nivelul substratului profund al țesăturii pe care o determină natura umană. Aici reglajele privesc elemente inefabile de natura motivațiilor, imponderabile comportamentale venite din așteptări și speranțe, ambiții proiective dimensionate identitar, soluții emoționale, calcule subiective sau credințe fără rest rațional, porniri egolatre sau forțări ale riscului. Paleta elementelor se multiplică în funcție de context. Trebuie spus că știința economică este timidă în cogniția acestei zone din fundamentele ei.

Aspectul cel mai important de rezolvat ține de ceva cu totul delicat, care aproape că sfidează propensiunea rațională a demersului economic; oricum el este puțin perceput și deloc luat în seamă de teoreticieni, indiferent de înclinația lor doctrinară. Este vorba de nevoia de a include în înțelegerea problemelor și în validarea soluțiilor a sentimentului proporțiilor. Sensul său real este izvorât din reclamarea îndreptățirilor, adică din impulsul interior care atestă existența conștiinței participării la procesul economic, a celor care dau formă și conținut

imput-ului și output-ului, efortului și efectului. Reglarea fină înseamnă validarea recompenselor, perceperea în termeni de simetrie a obligațiilor nu între abstracțiunile muncă și capital, ci între subiecții care se posedă.

În genere, simetria participativă – și la efort și la efect – a factorilor și agenților nu este o pretenție ideologică, ci condiția primară a temeiului natural al economicității. Consecința corectă a economicității este o iluzie fără respectul simetriei angajante a rolurilor și statuturilor sau cel mult ar putea fi un rezultat obținut prin forțarea dezechilibrului dintre obligații și îndreptățiri. Reușita vine din echilibrul în distribuirea îndreptărilor, obsesia postmodernă a egalității de șanse fiind străpungerea zidului care ascunde privirii simetria sensibilă.

Lungul șir de practici ale discriminării pozitive a antreprenoriatului, începând cu răspunderea limitată și culminând cu blocarea falimentului pe motiv că afacerea este prea mare, demonstrează absența viziunii simetrice în croirea traseelor spre confort și coeziune. Fără să internalizeze intensiunea simetriilor în configurarea realității economice, teoreticienii bâjbâie prin gaura neagră a cunoașterii formale și scapă din când în când din ea travestiți în cavaleri ai apocalipsei.

Ignoranța nu scuză, ci acuză!

Marin Dinu